

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

2. การนิเทศภายในโรงเรียน

- 2.1. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.2. ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.3. ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.4. จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.5. หลักการของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.6. ขอบเขตของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.7. องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.8. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.9. การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.10. ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1. งานวิจัยในประเทศ

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำนักงานบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552, หน้า 1-5) กล่าวว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติงานและเกณฑ์มาตรฐานด้านปริมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งแนวทางการประเมินด้านคุณภาพนั้น จะนำไปใช้ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนเกณฑ์มาตรฐานด้านปริมาณนั้น นำเสนอไว้เพื่อให้

โรงเรียนได้ทราบถึงเกณฑ์การจัดสรรต่าง ๆ ที่ควรจะเป็น โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญครอบคลุมไป การบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้านตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. งานแผนงานและประกันคุณภาพ (7 ภารกิจ 7 ตัวชี้วัด)
 - 1.1 การวางแผนพัฒนาโรงเรียน
 - 1.2 การจัดองค์กร
 - 1.3 การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 1.4 การจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน
 - 1.5 การคำนวณต้นทุนผลผลิต
 - 1.6 การควบคุมภายใน
 - 1.7 การประเมินผลการดำเนินงานแผนงานและประกันคุณภาพ
2. งานวิชาการ (7 ภารกิจ 28 ตัวชี้วัด)
 - 2.1 การวางแผนงานวิชาการ
 - 2.2 การบริหารงานวิชาการ
 - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.4 การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
 - 2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน
 - 2.6 การแนะแนวการศึกษา
 - 2.7 การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ
3. งานกิจการนักเรียน (6 ภารกิจ 18 ตัวชี้วัด)
 - 3.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน
 - 3.2 การบริหารกิจการนักเรียน
 - 3.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
 - 3.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - 3.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน
4. งานบุคคล (3 ภารกิจ 7 ตัวชี้วัด)
 - 4.1 การบริหารงานบุคคล

ศึกษา

- 4.2 การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครู ลูกจ้าง และบุคลากรทางการศึกษา
- 4.3 การประเมินผลการดำเนินงานบุคคล
- 5. งานธุรการ (4 ภารกิจ 10 ตัวชี้วัด)
 - 5.1 การวางแผนงานธุรการ
 - 5.2 การบริหารงานธุรการ
 - 5.3 การบริหารงานสารบรรณ
 - 5.4 การประเมินผลการดำเนินงานธุรการ
- 6. งานการเงินและพัสดุ (4 ภารกิจ 12 ตัวชี้วัด)
 - 6.1 การบริหารการเงิน
 - 6.2 การบริหารการเงินและบัญชี
 - 6.3 การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์
 - 6.4 การประเมินผลการดำเนินงานการเงินและพัสดุ
- 7. งานบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม (11 ภารกิจ 22 ตัวชี้วัด)
 - 7.1 การบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
 - 7.2 การบริการอาคารเรียน
 - 7.3 การบริการห้องเรียน
 - 7.4 การบริการห้องบริการ
 - 7.5 การบริการห้องพิเศษ
 - 7.6 การบริการอาคารประกอบ
 - 7.7 การให้บริการน้ำดื่ม
 - 7.8 การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
 - 7.9 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
 - 7.10 การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
 - 7.11 การประเมินผลการดำเนินงานบริการและอาคารสถานที่
- 8. งานชุมชนและภาคีเครือข่าย (5 ภารกิจ 7 ตัวชี้วัด)
 - 8.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 8.2 การให้บริการชุมชน
 - 8.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

8.4 การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

8.5 การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย

การจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งด้านวิชาการ ทรัพยากร และการบริการ เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพสูงสุดในแต่ละเรื่องมีแนวทางการประเมินและการให้ระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 - 5 และถือเกณฑ์ระดับ 3 เป็นมาตรฐานกลาง

1.1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก (2552) กล่าวถึง วิสัยทัศน์ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ว่า “ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก เป็นองค์กรหลักในการประสานงานการจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพและพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ยกระดับความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิมให้สูงขึ้น” นั้น ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ได้ร่วมมือกับโรงเรียนในการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งใช้กลไกการบริหารแบบกระจายอำนาจ ในการร่วมกันกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความจำเป็น ตามข้อมูลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเร่งรัดการพัฒนาโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำให้เพิ่มสูงขึ้น

ตัวบ่งชี้คุณภาพมัธยมศึกษา

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ภายในปี 2554
2. โรงเรียนทุกโรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอก และมีโรงเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านการประเมินมาตรฐานของ สมศ. ในระดับดีขึ้น
3. โรงเรียนมีหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีการนำแหล่งเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือจากชุมชน สถาบันการศึกษาและสถานประกอบการในท้องถิ่นใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงให้สอดคล้องต่อการพัฒนาในพื้นที่กลุ่มจังหวัด

4. โรงเรียนทุกโรงเรียนมีครูที่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีผลประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 10 อยู่ในระดับดีและดีมาก
5. โรงเรียนสามารถมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ป้องกันที่ป้องกันพฤติกรรม เบี่ยงเบน และเป็นไปตามเกณฑ์และคุณลักษณะ
6. จำนวนโรงเรียนที่มีมาตรฐานได้รับการยอมรับจากสังคมและเป็นโรงเรียน ยอดนิยมเพิ่มขึ้น
7. โรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคารเรียน สถานที่ ครูภัณฑ์ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีการเรียน การสอน และการบรรจุนักเรียนต่อห้องไม่เกิน 40 คน ต่อห้อง
8. โรงเรียนมีครูเพียงพอ อัตราส่วนครู : นักเรียน เป็นไปตามเกณฑ์และมีครูครบ ทุกกลุ่มสาระและเพียงพอตามแผนชั้นเรียนของโรงเรียน
9. โรงเรียนมีอัตราส่วนนักเรียน : คอมพิวเตอร์น้อยกว่า 20 : 1 และสามารถใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้

เป้าหมายการยกระดับคุณภาพการมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2552-2554 และ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

เป้าหมายที่ 1 สถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน 5 กลุ่ม สาระการเรียนรู้หลัก ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ภายในปี 2554

- มาตรการ
1. สถานศึกษาแต่ละแห่งลดจำนวนนักเรียนที่ได้ผลการเรียนต่ำกว่าระดับ 2 และเพิ่มจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
 2. สถานศึกษาแต่ละแห่งมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียน GPA กับผลการ ประเมิน 0-Net มีความสัมพันธ์กัน
 3. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาค่าเฉลี่ยคะแนน 0-Net ในกลุ่มสถานศึกษาที่มีคะแนนต่ำกว่าค่ากลางของกลุ่มต่ำ
 4. พัฒนาการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาด้วยข้อมูลสถิติย้อนหลังและมีกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนที่มีหลักวิชา

เป้าหมายที่ 2 สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมิน คุณภาพภายนอกและมีผลการประเมินระดับดี/ดีมาก ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

มาตรการ 1. โรงเรียนศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมินภายนอก เพื่อทบทวนสถานภาพ ของตัวบ่งชี้ที่ทุกมาตรฐานและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับและพัฒนามาตรฐาน คุณภาพของสถานศึกษาตามผลการประเมินภายนอก

2. ศูนย์ฯ สร้างความตระหนักให้แก่คณะผู้บริหาร และครูเพื่อร่วมมือกันยกระดับ และพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา
3. ศูนย์ฯ นิเทศกำกับติดตามให้โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาและครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้
4. โรงเรียนและศูนย์ฯ ร่วมกันประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อ เตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม

เป้าหมายที่ 3 สถานศึกษาทุกแห่งจัดทำและใช้หลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีการใช้แหล่งเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชน สถาบันการศึกษา แหล่งวิทยากรสถานประกอบการ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และจังหวัด

มาตรการ 1. สร้างกลไกให้มีคณะกรรมการวิชาการที่เข้มแข็งเพื่อประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ศูนย์ฯ นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
3. สถานศึกษาจัดทำข้อตกลงในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายต่างๆ

เป้าหมายที่ 4 สถานศึกษาทุกแห่งมีการพัฒนาครู และมีผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 10

1. สถานศึกษาและโรงเรียน ร่วมกันสร้างความตระหนักแก่ครูในการ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
2. สถานศึกษาดำเนินการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 10
3. ศูนย์ฯ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู

4. ศุนย์ฯ ร่วมกันจัดเวทีวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีผลงานอันเกิดจากการพัฒนาการเรียนการสอนดีเด่น

5. สถานศึกษา และศุนย์ฯ ร่วมกันส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ศักยภาพและเข้าใจผู้เรียน เป็นรายบุคคล จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน ประเมินผลสอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน นำผลการประเมินมาปรับการเรียนการสอนและวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

เป้าหมายที่ 5 สถานศึกษาจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียน ได้ตามศักยภาพ สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรการ 1. ศุนย์ฯ ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีคุณภาพ โดยกำหนด ครู : นักเรียน ในอัตรา 1:20

2. ศุนย์ฯ กำกับ ติดตาม นิเทศ ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การศึกษานักเรียนรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การแก้ไขปัญหานักเรียน การพัฒนาคุณภาพ/ศักยภาพนักเรียน การส่งต่อ

3. ศุนย์ฯ ยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น ด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ครูใช้วิธีการที่หลากหลาย ในการตรวจสอบผลการเรียนและปรับปรุงแก้ไขปัญหา ก่อนการประเมินผลปลายภาคเรียนและตัดสินผลการเรียน

แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษา จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตากศุนย์ฯประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศุนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการของศุนย์ฯประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศุนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก เป็นประจำทุกเดือน เพื่อวางแผนการดำเนินการยกระดับคุณภาพการมัธยมศึกษา และติดตามผลการดำเนินงานพร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม/โครงการอย่างสม่ำเสมอ โดยมอบหมายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นแกนนำในการพัฒนา ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศุนย์ฯประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศุนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดตาก เป็นแกนนำการพัฒนา สถานที่ดำเนินการ แยกตามสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก
2. สาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนเมืองเซลียง จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก
3. สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โรงเรียนศรีนคร จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก
4. สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์ จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียน จังหวัดตาก
5. สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนอุดมดรุณี จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก

การพัฒนาคัดลอกข้อสอบ ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดตาก เป็นแกนนำการพัฒนา

การแข่งขันทักษะทางวิชาการ เป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดตาก เป็นแกนนำการพัฒนา สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม

เป้าหมายที่ 2 การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดตาก เป็นแกนนำการพัฒนา สถานที่ดำเนินการโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม

เป้าหมายที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรฯศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดตาก เป็นแกนนำพัฒนาสถานที่ดำเนินการโรงเรียนอุดมดรุณี

เป้าหมายที่ 4 การพัฒนาครู แยกพัฒนาตามโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก
2. สาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนเมืองเซลียง จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก
3. สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โรงเรียนศรีนคร จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก

4. สารการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์ จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียน จังหวัดตาก

5. สารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนอุดมดรุณี จังหวัดสุโขทัย และโรงเรียนจังหวัดตาก

การพัฒนาระบบสื่อ เทคโนโลยีทางการสอน โรงเรียนสวรรคค่อนันตวิทยาเป็นแกนนำ และดำเนินการพัฒนาคัดสื่อ

เป้าหมายที่ 5 การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคมเป็นโรงเรียนแกนนำในการพัฒนา

การพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 37 จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดตาก เป็นแกนนำการพัฒนา

2. การนิเทศภายในโรงเรียน

คำว่า “การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน” หรือ “การนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “การนิเทศภายในโรงเรียน” หรือ “การนิเทศภายในสถานศึกษา” เป็นคำศัพท์ที่เรียกกัน ภายในระบบการศึกษาของประเทศไทยเท่านั้น สำหรับในต่างประเทศจะไม่ใช้คำศัพท์เช่นนี้แต่จะมีคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่านิเทศภายในโรงเรียนของไทยเราก็คือ คำว่า “Personalized Supervision”

การที่จะจัดระบบการนิเทศการศึกษาในประเทศไทยได้มีการตั้งชื่อการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนขึ้นมานั้น ก็เพื่อให้เกิดความแตกต่างเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการจัดการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศการศึกษาในระบบการศึกษาของไทยนั้นได้เริ่มเป็นที่รู้จักคุ้นเคยในฐานะที่เป็นงานของศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นตำแหน่งของบุคลากรที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา และประการสำคัญสมัยก่อนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถยังมีจำนวนจำกัด ครูผู้สอนในโรงเรียนต่างๆ ส่วนใหญ่ก็มีวุฒิทางครุค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการช่วยเหลือพัฒนาครูประจำการให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นนั้น จึงต้องอาศัยศึกษานิเทศก์ ซึ่งกรมที่มีสถานศึกษาได้จัดตั้งขึ้นสำหรับทำหน้าที่นิเทศครูในสถานศึกษาของตนเองโดยเฉพาะ โดยเหตุนี้ในสังคมไทยจึงมีความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “การนิเทศการศึกษา” ในฐานะงานของศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคลากรที่อยู่ภายนอกโรงเรียนโดยตรง

จุดกำเนิดของคำว่า “การนิเทศภายในโรงเรียน” ได้เริ่มขึ้นก็เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนต่างๆ โดยศึกษานิเทศก์ภายนอกนั้นเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่ได้ผลเท่าที่ควรเนื่องจากไม่สามารถติดตามให้การนิเทศอย่างสม่ำเสมอได้ ประกอบกับในช่วงระยะหลังบุคลากรในโรงเรียน

ต่างๆ มีความรู้สูงขึ้นจึงเห็นสมควรให้บุคลากรในโรงเรียนต่างๆ ดำเนินการนิเทศกันเองเป็นการแบ่งเบาภาระของศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอก และเป็นการเร่งพัฒนาคุณภาพบุคลากรประจำการให้ เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ในช่วงเวลาต่อมาได้มีการขยายขอบเขตของงานนิเทศการศึกษาภายนอก ออกไปอีกถึงการนิเทศการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอีกด้วย (สังัด อุทรานันท์, 2530, หน้า 108)

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจึงเป็นคำเรียกเฉพาะระบบการศึกษาของประเทศไทย เท่านั้นเพื่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างผู้ให้การนิเทศซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาเท่านั้น สาเหตุที่ต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. จำนวนศึกษานิเทศก์มีไม่เพียงพอที่จะไปนิเทศในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
2. ความเฉื่อยชาและขาดความสนใจของครู ควรได้รับการกระตุ้นให้ตื่นตัวอยู่เสมอ
3. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตร
4. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นไปอย่างรวดเร็ว สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป
5. การขาดประสบการณ์ของครูใหม่ และครูเก่าที่ไม่มีเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ๆ
6. ผลการวิจัยค้นคว้าใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในเชิงวิชาการต่างๆ ควรได้รับการเผยแพร่ แล้วนำมาใช้ในการปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์กับการศึกษา จากความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วพอจะสรุปได้ว่าสาเหตุมาจากศึกษานิเทศก์มีไม่เพียงพอกับจำนวนสถานศึกษา การกระตุ้นและช่วยเหลือครูยังมีความจำเป็นในระดับสูงที่เปลี่ยนแปลงปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของครูที่จะให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกันคือผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และวิธีการนิเทศ ที่จะต้องสอดคล้องร้อยรัดสัมพันธ์กันจึงจะทำให้การนิเทศ ภายในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

สังัด อุทรานันท์ (2530, อ้างอิงใน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย, หน่วยศึกษานิเทศก์, 2539, หน้า 6) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนว่า ถ้าหากผู้จัดการศึกษามีความเข้าใจในสภาพพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะหรือธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานแล้วก็ย่อมจะสามารถดำเนินการจัดการนิเทศการศึกษาได้โดยราบรื่น ปราศจากข้อขัดแย้ง หรือปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในสภาพการเช่นนี้ โอกาสที่จะพบความสำเร็จในการนิเทศการศึกษา จะ เป็นไปได้สูงมาก และการนิเทศการศึกษาจะต้องยึดหลักการ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง สำหรับการดำเนินการนิเทศนั้น ผู้บริหารโรงเรียนอาจดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ได้

2. การนิเทศภายในโรงเรียนจะสำเร็จลงได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ หากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะไม่มีโอกาสพบความสำเร็จได้เลย

3. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องตระหนักและเข้าใจว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น เป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น การนิเทศมิใช่เป็นการบังคับ หรือคอยจับผิดแต่ประการใด

4. บุคลากรภายในโรงเรียนต้องมีการยอมรับ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในสภาพความเป็นจริงแล้วไม่มีใครที่จะเชี่ยวชาญในทุกๆ ด้าน ดังนั้น จึงน่าจะได้มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความเชี่ยวชาญให้แก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานมีความรู้ความสามารถสูง

5. การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน จะต้องขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้น

6. การสร้างเสริมขวัญและกำลังใจของผู้บริหาร จะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงถือว่าการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจของผู้บริหาร จะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการนิเทศภายในโรงเรียนด้วย

ธีรวุฒิ ประทุมณพรัตน์ (2532, หน้า 12) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวหลายประเด็น ซึ่งแนวคิดของ ธีรวุฒิ ประทุมณพรัตน์ ได้เสนอไว้ว่า บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องมีความเชื่อดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการช่วยเหลือ ไม่ใช่เป็นภาระ
2. ทรัพยากรบุคคลภายในโรงเรียนมีความสามารถด้านการเรียนการสอนและการปรับปรุงพัฒนาการสอน ไม่ด้อยกว่าบุคลากรภายนอกโรงเรียนที่เรียกว่า ศึกษานิเทศก์
3. ครูอาจารย์ในโรงเรียนแต่ละคน เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าสูงสุดของโรงเรียน จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนการสอนให้สูงขึ้นเสมอ
4. ทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียน สามารถเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ได้ และสามารถทำสิ่งแปลกใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนได้ ถ้าแต่ละคนยังรับความช่วยเหลืออย่างเพียงพอ ภายในบรรยากาศที่เป็นมิตรและอบอุ่น

5. การนิเทศภายในโรงเรียน ต้องเริ่มขึ้นที่ใจของแต่ละคน ให้มีความรู้สึกว่าการปรับปรุงพัฒนาการสอนของตน มิใช่เริ่มที่การบังคับ

6. ทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียน คือ ครู อาจารย์แต่ละคนมีศักดิ์ศรี การนิเทศภายในโรงเรียนต้องกระทำในรูปแบบที่ไม่กระทบกระเทือนศักดิ์ศรีของครูอาจารย์ การเข้าสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน จะกระทำภายใต้กติกาเดียวกัน คือ การเชื่อเชิญ

7. การนิเทศภายในโรงเรียน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และร่วมพลังกันทั้งโรงเรียนและมั่นใจว่าน้ำหยดเดียวเป็นสายธารได้ยาก

8. ไม่มีใครทำอะไรผิด เช่นเดียวกับการสอน การสอนที่ถูกต้องในปีการศึกษาหนึ่ง สำหรับนักเรียนกลุ่มหนึ่ง และสำหรับวิชาหนึ่งนั้น อาจผิดสำหรับอีกวิชาหนึ่งในปีการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป และกลุ่มนักเรียนที่ไม่เหมือนกันได้ วิธีสอนจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม และต้องมีการเรียนรู้วิธีสอนที่แปลกใหม่อยู่เสมอ จึงจะประสบความสำเร็จในวิชาชีพการสอนของครูอาจารย์

9. เยาวชนที่ตนรับผิดชอบเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดของชาติ พึงได้รับการพัฒนาให้เจริญเติบโตทุกด้าน ด้วยความระมัดระวังการปรับเปลี่ยนวิธีสอนให้เยาวชนได้เรียนรู้รวดเร็วและเข้าใจลึกซึ้ง เป็นหน้าที่หลักของครูอาจารย์ผู้สอนแต่ละคน ที่จะต้องทำภายในบรรยากาศที่เป็นมิตรและไม่กระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรีของเยาวชน

10. ครูอาจารย์ที่ทำการสอนมาหลายปี ประสบการณ์ในการสอนอาจมีน้อยก็ได้ หมายความว่า ครูที่สอนมา 10 ปี บางคนมีประสบการณ์ในการสอนเพียงปีเดียวเท่านั้น ดังนั้นการมีประสบการณ์ในการสอนมากจึงเป็นสิ่งจำเป็น การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกรรมวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ครูอาจารย์มีประสบการณ์ในการสอนเพิ่มมากขึ้นได้

และนอกจากนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย (2539, หน้า 7) ก็ยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังนี้

1. การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ควรยึดหลักการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน

2. การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ควรอยู่ภายใต้บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย

3. ต้องยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยยึดหลักว่า ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มีความรับรู้และความคิดเห็นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น

4. ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน หากเป็นการพัฒนาคน ต้องเริ่มที่ความต้องการของแต่ละคน โดยอาศัยการกระตุ้น ยั่วยุ ชี้นำของผู้นิเทศ ไม่ใช่เป็นการบังคับ

5. การนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นการพัฒนางานของโรงเรียน ควรเกิดจากบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ร่วมมือร่วมใจกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา และร่วมมือกันแก้ปัญหา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยมีผู้บริหารและผู้นิเทศเป็นผู้นำในการคิด

จากแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนหลายๆ แนวคิดนั้น สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนจะเกิดความสำเร็จลงได้ต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ฉะนั้นการนิเทศภายในจึงเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น และเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยอาศัยการยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนถ่ายทอดความเชี่ยวชาญแก่เพื่อนร่วมงาน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มีความรับรู้และความคิดเห็นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น

2.2 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน ในการที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยทุกคนจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน จึงมีผู้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้หลากหลายดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไป ในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และผลขั้นสุดท้ายคือการศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 118) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า เป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน (หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) ในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของครูและบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่าหมายถึง การให้ความร่วมมือภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536, หน้า 11) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า การนิเทศที่มีการริเริ่มและจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา และจัดตามความต้องการรวมทั้งความจำเป็นของสถานศึกษานั้นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร และส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน

กอบกุล ไชยพันธ์ (2537, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า เป็นวิธีการจัดดำเนินการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้นด้วย กระบวนการปฏิบัติงานที่ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน ทั้งนี้โดยการนำของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นิกรเพ็ญเวียง (2538, หน้า 47) ที่ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารหรือบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุง และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่าหมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียน ในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ซึ่งได้สอดคล้องกับ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย (2539, หน้า 4) ที่ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่าหมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน กับครูในโรงเรียนในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

อัญชลี เอื้อสุนทรกุล (2545, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า กระบวนการส่งเสริมแนะนำ ชี้แนะ ปรึกษาหารือ ประสาน มอบหมายความรับผิดชอบ และปรับปรุงพัฒนาครูให้เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อัญชลี โพธิ์ทอง (2544, หน้า 118) ที่ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในทางที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

สุเทพ เมฆ (2540, หน้า 46) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่าเป็นการดำเนินการโดยบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจสังคม การปกครอง โดยเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

สมพร ฉายแก้ว (2541, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมให้ครูช่วยตนเองได้ทั้งยังสร้างขวัญกำลังใจก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สุรศักดิ์ ศิริ (2549, หน้า 63) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายใน คือ การให้คำแนะนำ เสนอแนะ สนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน หรือบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูในโรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรจนเกิดประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนด้วยกระบวนการต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนของครู และการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน

กรรทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดการรวมการเรียนการสอนหรือสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ให้เต็มตามวัยและศักยภาพ

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูในสถานศึกษานั้น ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

จากความหมายของการการนิเทศภายในโรงเรียนที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นพอสรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียน โดยมุ่งที่จะพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู แนะนำ ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ครูในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 (2534, หน้า 1) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ต้องดำเนินงานให้บรรลุภารกิจหลัก 2 ประการ คือการดำเนินการให้เด็กที่มีอายุย่าง

เข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ได้เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นภารกิจเชิงปริมาณ และการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นภารกิจเชิงคุณภาพ

การดำเนินงานให้บรรลุภารกิจหลัก 2 ประการนั้น โรงเรียนมีงานที่ต้องปฏิบัติ 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดตัวบ่งชี้ด้านปริมาณไว้ 2 ประการ คือ อัตราเกณฑ์เด็กเข้าเรียน และอัตราการคงอยู่ กำหนดตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพไว้ 4 ประการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาวะสุขภาพ อัตราการเข้าชั้น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ

จากสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตลอดแผน พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่ ยังไม่บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้แก่ครูผู้สอนทั้งในส่วนของ การจัดการเรียนการสอน และการติดตามผลการเรียนของนักเรียน ซึ่งได้มีการวิเคราะห์สาเหตุของตัวครูที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องหาวิธีการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือ การนิเทศภายในโรงเรียน เพราะการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดให้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่โรงเรียนต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และครบกระบวนการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

จากคำกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับ สจัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 116-117) ที่กล่าวว่า ในภาวะปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งขึ้นด้วยเหตุผลต่อไปนี้ คือ

1. ศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถสนองความต้องการทางการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ได้ทั่วถึง

2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่นอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนได้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ และบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วยจึงสมควรจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นการสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันอีกด้วย

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด ซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นโดยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีคนมาคอยชี้แนะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ ชารี มณีศรี (2538, หน้า 123-124) ได้ให้เหตุผลและความจำเป็นในการจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน มีดังนี้

1. ปัญหาหลักมี 2 ประเด็น คือ การนิเทศไม่ทั่วถึง และการนิเทศไม่มีคุณภาพ เนื่องจากการเพิ่มของจำนวนครูโรงเรียนและจำนวนศึกษานิเทศก์ที่มีอยู่อย่างจำกัดจึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายใน เพื่อโรงเรียนจะได้พัฒนาการนิเทศของตนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลให้สภาพการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ต่างๆ เปลี่ยนตามไปด้วย ครูต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยไม่พึ่งหรือรอคอยการพัฒนาจากคนอื่น

3. สภาพและข้อจำกัดของแต่ละโรงเรียนต่างกัน ดังนั้น การปรับปรุงงานวิชาการโดยคนภายในซึ่งรู้เรื่องดีที่สุดกว่าคนภายนอกยอมทำให้การพัฒนาการนิเทศภายในเป็นไปได้รวดเร็วขึ้น

4. การยอมรับ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายในเพราะบุคคลในโรงเรียนสามารถที่จะคัดเลือกผู้นิเทศที่ทุกคนยอมรับได้ จึงทำให้การพัฒนาการนิเทศดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

5. ปัญหาตัวเร่งที่สำคัญ เช่นปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ สภาพการสอนที่เปลี่ยนไป สื่อ อุปกรณ์การสอน การประเมินและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นต้น

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน ว่ามีความจำเป็น คือ

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา ให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน
2. ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและสถานศึกษา

3. บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีความคุ้นเคยและ
ใกล้ชิดปัญหามากที่สุด

4. บรรยายภาคีในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้
อย่างต่อเนื่อง

จากหลายๆ แนวคิดที่กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียน สรุปได้
ว่า การนิเทศภายในนั้นมีความจำเป็นสำหรับทุกสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนจะได้พัฒนาครูและ
บุคลากรทางการศึกษาได้อย่างถูกต้องตรงตามความรู้ความสามารถ และตามปัญหาที่เกิดขึ้น
ภายในโรงเรียนที่เกี่ยวกับคุณภาพทางการศึกษาและในการปรับปรุงงานวิชาการ ได้อย่างใกล้ชิด
ทั่วถึง ซึ่งการแก้ปัญหาหรือพัฒนาโดยคนภายในจะรู้เรื่องดีที่สุดกว่าคนภายนอกและย่อมทำให้การ
พัฒนาบุคลากรมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

ชุมศักดิ์ อินทรักษ์ (2536) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
ได้ ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
2. เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตร
สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน
3. เพื่อพัฒนาบุคลากรโดยการประชุม อบรม สัมมนา และปฏิบัติงานเพิ่มพูน
ความรู้และทักษะอยู่เสมอ
4. เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูให้ครูได้มีส่วนร่วมในการ
วางแผนพัฒนาการเรียนการสอน เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม
5. เพื่อช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอน

กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 60-61) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศ
ภายในโรงเรียนว่ามีจุดมุ่งหมายอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ครูในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการและทาง
ความคิด ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความคิดสร้างสรรค์ และความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์ในอันที่จะอบรม
นักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ
2. เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนให้แก่ครูใน
ด้านการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการศึกษาขั้นพื้นฐานความรู้ของนักเรียน
การเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาการใช้สื่อ

การเรียนการสอน การดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียน การสอนและปรับปรุงกระบวนการวัดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของครูโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การยอมรับซึ่งกันและกัน การสร้างขวัญและกำลังใจ และความก้าวหน้าในตำแหน่งวิชาชีพ

นอกจากนี้ กมลวรรณ ศิริบรรณ. (2539, หน้า 113) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 5 ประการดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงานและมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตน

2. เพื่อพัฒนาวิธีการปฏิบัติงาน โดยการนำหลักการนิเทศการศึกษาและกระบวนการนิเทศการศึกษามาใช้ในการบริหารงานโรงเรียน

3. เพื่อประสานความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความมั่นใจ ความสบายใจ ความภูมิใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

5. เพื่อติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคลากรอย่างเป็นระบบ ตามเงื่อนไขหรือข้อตกลงที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้

และจากเอกสารแนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (2543, หน้า13) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องตามมาตรฐานหลักสูตรและให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการเรียนรู้

3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนา เพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานตลอดจนความก้าวหน้าในวิชาชีพ

5. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ ชื่นชมในผลงาน

6. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย แก่ ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม วิชาชีพต่างๆ

กรรทง จีรเดชากุล (2550, หน้า 3) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้สองความหมาย คือ

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนได้

1.2 เพื่อพัฒนาความสามารถของครู

1.3 เพื่อช่วยเหลือและจัดสรรเครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยเหลือและปรับปรุงวิธีจัดการเรียนรู้

2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 เพื่อให้สถานศึกษา มีแผนการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 เพื่อเน้นให้มีการวิเคราะห์ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย

2.3 เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการ เน้นทักษะกระบวนการคิด ฯลฯ

2.4 เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ / วิธีจัดการเรียนรู้ของครู

2.5 เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2.6 เพื่อพัฒนาการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

2.7 เพื่อให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และปรับปรุงกระบวนการวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนนั้น 1) เพื่อพัฒนาบุคลากร 2) เพื่อช่วยเหลือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 3) เพื่อให้ครูเข้าใจหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร/พัฒนาหลักสูตร 4) ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ 5) แก้ปัญหาการเรียนการสอน 6) พัฒนาระบบการทำงาน/วิธีปฏิบัติงาน 7) ประสานสัมพันธ์ 8) ติดตามประเมินผล

ตาราง 1 สังเคราะห์จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	เพื่อช่วยเหลือให้คิดและนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	ให้ครูเข้าใจหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรพัฒนาหลักสูตร	พัฒนาบุคลากร	ส่งเสริมขวัญกำลังใจ	แก้ปัญหาการเรียนการสอน	พัฒนาวิชาชีพ	พัฒนาระบบการทำงานวิธีปฏิบัติงาน	ประสานสัมพันธ์	ติดตามประเมินผล	เข้าใจการปฏิบัติการนิเทศ	พัฒนาการใช้สื่อการเรียนรู
ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์(2536)	✓	✓	✓	✓	✓						
กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 60-61)			✓			✓	✓				
กมลวรรณ ศิริบรรณ (2539, หน้า 113)			✓	✓			✓	✓	✓		
เอกสารแนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียน											
ปฏิบัติการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (2543, หน้า 13)	✓	✓	✓					✓			
กรองทอง จิระชากุล (2550, หน้า 3)	✓	✓	✓		✓				✓		✓

2.5 หลักการของการนิเทศภายในโรงเรียน

สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 120-121) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องยึดหลักการสำคัญดัง ต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนต้องถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง สำหรับการดำเนินงานนิเทศนั้นผู้บริหารอาจจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ได้

2. การนิเทศภายในโรงเรียนจะสำเร็จลงได้ก็จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ หากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งการนิเทศจะไม่มีโอกาสพบกับความสำเร็จได้เลย

3. จะต้องตระหนักถึงความเข้าใจว่าการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้นเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น การนิเทศไม่ใช่เป็นการบังคับ ชูเกียรติ หรือคอยจับผิดแต่ประการใด

4. บุคลากรภายในโรงเรียนต้องมีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในสภาพความเป็นจริงแล้วไม่มีใครที่จะมีความเชี่ยวชาญทุกๆ ด้าน ดังนั้นจึงน่าจะได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความเชี่ยวชาญให้แก่เพื่อนร่วมงานเพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานมีความรู้ความสามารถสูงขึ้น

5. การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจะต้องเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

6. การสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงถือว่าการสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารจะส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ผลของการนิเทศในโรงเรียนด้วย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536, หน้า 62) ได้กล่าวว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นแนวทางที่ผู้นิเทศควรยึดหลักในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุผลตามความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ หลักยึดในการปฏิบัติงานนิเทศ คือ มีการวางแผนการดำเนินงานในรูปโครงการที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอน มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน การนิเทศต้องถือหลักประชาธิปไตย ใ้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน เน้นความร่วมมือร่วมใจและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้โอกาสได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่ เคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน สร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์และอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันด้วยดี พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

ไวลิส (อ้างอิงในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2536, หน้า 59) ได้เสนอหลักการนิเทศซึ่งเหมาะสมสำหรับการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับครูทุกคน และทำให้เห็นว่าต้องการความช่วยเหลือจากเขา
2. แผนงานหรือความเจริญก้าวหน้าเป็นผลจากการทำงานเป็นคณะ
3. หาโอกาสพบปะสังสรรค์เป็นกันเองกับครูอย่างสม่ำเสมอ
4. เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็น และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม
5. เป็นมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไป
6. ปรึกษากับหมู่คณะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอันจะพึงมี
7. พิจารณาสภาพที่เป็นปัญหา โดยซักถาม สัมภาษณ์ หรือให้คณะครูเสนอปัญหาที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน

8. ผู้นิเทศควรกระตือรือร้นมีชีวิตชีวา
9. บทบาทหลักของผู้นิเทศคือการประสานงาน และช่วยเหลือทางวิชาการ
10. ฟังมากกว่าพูด
11. การปฏิบัติงานเริ่มด้วยปัญหาของครู
12. วางแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน
13. พยายามใช้ประสบการณ์และความสามารถด้านต่างๆ ของครูอาวุโสให้เกิดประโยชน์ในการนิเทศให้มากที่สุด
14. ตัดสินใจได้ดีและทันต่อเหตุการณ์
15. เอาใจใส่รู้งานในหน้าที่ดี
16. ตำแหน่งและหน้าที่ไม่ควรทำให้ผู้นิเทศเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความสัมพันธ์กับหมู่คณะ
17. สสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
18. สนใจด้านสวัสดิการของครู
19. มีความรับผิดชอบและเสริมสร้างความรับผิดชอบให้มีในหมู่คณะ
20. ส่งเสริมความรู้สึกร่วมกัน มั่นคงในอาชีพ และสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ

กมลวรรณ ศิริบรรณ. (2539, หน้า 114) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ

1. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการพัฒนางานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียนและคณะผู้นิเทศกับผู้รับนิเทศ โดยปฏิบัติการอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนการปฏิบัติงานชัดเจน ต่อเนื่อง
2. การนิเทศภายในโรงเรียนเน้นบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของผู้ร่วมงานและภารกิจที่กำหนดร่วมกัน
3. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานด้วยความมั่นใจ และภูมิใจในผลงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 28) ได้กำหนดหลักการสำคัญของการนิเทศ โดยมุ่งการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จไว้ดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตามขั้นตอนกระบวนการ
2. บุคลากรเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียนคือผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้คณะครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาครูของโรงเรียน และสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของครู
4. เป้าหมายสำคัญในการนิเทศ คือ การส่งเสริม สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจหลัก คือ การสอน หรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านให้เต็มตามวัย และตรงตามศักยภาพ โดยมีหลักสูตรเป็นกรอบกำกับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่า เป้าหมายสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน คือการมุ่งสร้างครูมืออาชีพ

มาลี อาสาเสนีย์ (2546, หน้า 14) กล่าวสรุปการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาคควรยึดหลักการทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศจากภายนอก หรือการนิเทศภายในโรงเรียนต่างมุ่งให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตย โดยการช่วยเหลือครูโดยตรงในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรองทอง จิรเดชากุล (2550, หน้า 5) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในโรงเรียนว่า

1. การดำเนินการนิเทศ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา
3. การนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ / จำเป็นในการพัฒนาครูและนักเรียน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปหลักการของการนิเทศภายในโรงเรียนได้ว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่มีการวางแผน มีขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน โดยร่วมกันเพื่อช่วย

พัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.6. ขอบเขตของการนิเทศภายในโรงเรียน

มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช (2536, หน้า 63) กล่าวว่าการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขอบข่ายครอบคลุมการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน อันได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานบริหารทั่วไป รวมทั้งธุรการ การเงินและการพัสดุ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 (2534, หน้า 5-8) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่าอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้บรรลุภารกิจของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยงาน 6 งานดังนี้

1. งานวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร และผลที่ได้คือตัวนักเรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร งานเหล่านี้ได้แก่

- การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการสอน
- การจัดหาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
- การจัดหาสื่อการเรียนการสอน
- การดำเนินการให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน
- การจัดชั้นเรียน
- การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- การจัดให้มีมุมหนังสือหรือห้องสมุด
- การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- การจัดศูนย์โสตทัศนอุปกรณ์
- การจัดบริการแนะแนว

2. งานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับรับนักเรียนเข้าเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ตามข้อกำหนดของหลักสูตร และวิธีการจัดการศึกษา งานเหล่านี้ได้แก่

- การรับเด็กเข้าเรียน
- การจัดทำทะเบียนนักเรียน
- การจัดบริการอนามัยในโรงเรียน เช่น การตรวจสุขภาพนักเรียน การจัดให้นักเรียนได้รับภูมิคุ้มกันตามความจำเป็น การอมฟลูออไรด์ การจัดหาเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล การจัดหายาสามัญประจำบ้าน การจัดห้องพยาบาล เป็นต้น

และวิธีการจัดการศึกษา งานเหล่านี้ได้แก่

- การจัดหาเสื้อผ้า เครื่องเขียน แบบเรียน สำหรับนักเรียนยากจนและขาดแคลน
- การจัดหาอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนยากจนและขาดแคลน
- การจัดสวัสดิการสำหรับนักเรียน

3. งานบุคลากร เป็นการจัดดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้รู้และเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตน การติดตามดูแล ช่วยเหลือให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความสำนึกผิดในหน้าที่ที่รับผิดชอบ สร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น งานเหล่านี้ได้แก่

- การกำหนดความต้องการบุคลากร
- การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร
- การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน
- การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ
- การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่
- การจัดสวัสดิการ
- การนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงาน
- การพัฒนาบุคลากร
- การส่งเสริมให้ได้ศึกษาต่อ
- การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- การพิจารณาความดีความชอบ

- การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา เป็นงานที่ต้องตอบสนองงานทางวิชาการโดยตรง เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่จะสร้างบุคลิกภาพและนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก งานเหล่านี้ได้แก่

- การจัดหา จัดสร้างอาคารเรียนอาคารประกอบให้เพียงพอ
- การดูแลรักษาอาคารเรียนและอาคารประกอบและการซ่อมแซม
- การใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียน
- การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและบริเวณโรงเรียน
- การจัดหาและจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา
- การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา
- การใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา

5. งานบริการทั่วไป ธุรการ การเงินและการพัสดุ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบสำนักงานซึ่งจะมีข้อกำหนด กฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติที่ค่อนข้างแน่นอน งานเหล่านี้ได้แก่

- งานสารบรรณ
- งานทะเบียนและรายงาน
- งานการเงินและบัญชี
- งานพัสดุ
- งานยานพาหนะ
- งานรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สินและอาคาร
- งานประชาสัมพันธ์
- งานแผนพัฒนา
- งานงบประมาณ
- งานธุรการ

6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน หรือหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการจัดการศึกษาสำหรับประชากรวัยเรียนชุมชน การให้บริการการศึกษาแก่ชุมชนหรือการพัฒนาชุมชน งานที่ควรดำเนินการ ได้แก่

- การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- การประชุมผู้ปกครองนักเรียน

- การปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนเข้าใหม่
- การประชุมคณะกรรมการการศึกษา
- การใช้ชุมชนเป็นแหล่งวิชาการ
- การให้บริการการศึกษาชุมชน
- การให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
- การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชุมชน
- การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
- การให้ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ หรือการดูแลสุขภาพอนามัย หรือการ

อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

- การส่งเสริม ให้ความรู้ผู้ปกครองในเรื่องการดูแลเด็ก และการเตรียมเด็ก

ให้พร้อมที่จะเรียน

- การส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของชุมชน

ในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนนั้น จะมุ่งเน้นที่งานบุคลากรเพื่อนำไปสู่การพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยมีงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นงานสนับสนุน

สอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 121-124) ซึ่งได้กล่าวถึงขอบเขตของงานนิเทศภายในโรงเรียนว่า งานวิชาการภายในโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบมี 2 ประเภท คือ (1) งานหลัก ได้แก่ หลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และ (2) งานสนับสนุนวิชาการ ได้แก่ งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ กิจการนักเรียน ธุรการ และการเงินและความสัมพันธ์กับชุมชน ขอบเขตงานที่กล่าวมานี้หากผู้บริหารมีความมุ่งหวังที่จะให้ได้ผลงานของบุคลากรภายใต้การควบคุมดูแลเป็นผลงานที่มีคุณภาพตามความมุ่งหวังที่ตั้งไว้

ถ้าจะพิจารณาถึงงานภายในโรงเรียนที่ครูและบุคลากรจะต้องปฏิบัติ ก็อาจกล่าวได้ว่าประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. งานหลัก เป็นงานสำคัญซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง หากครูและบุคลากรไม่ได้เอาใจใส่ต่องานเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นความล้มเหลวที่สุด งานหลักที่ครูและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องปฏิบัติและถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งจะประกอบด้วย

1) หลักสูตร ได้แก่

- ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
- การสร้างเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น

- การจัดการเรียนการสอน
 - การจัดตารางสอน
 - การจัดทำโครงการสอน
 - การจัดครูเข้าสอน
 - การจัดชั้นเรียน (จัดนักเรียนเข้าแผนการเรียน)
 - การจัดกิจกรรมในหลักสูตร
 - การผลิตสื่อและอุปกรณ์การสอน
- ฯลฯ

2) การเรียนการสอน ได้แก่

- การพัฒนาเทคนิควิธีการสอน
 - การพัฒนาเทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - การพัฒนาเทคนิคในการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน
- ฯลฯ

3) การวัดและประเมิน

- การสร้างข้อทดสอบ
 - การวัดและประเมินผล
 - งานทะเบียนวัดผลและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน
- ฯลฯ

2. งานสนับสนุนวิชาการ เป็นงานที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้งานหลักดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ งานสนับสนุนวิชาการที่ผู้บริหารอาจจะจัดให้มีการนิเทศเพื่อประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหลัก ก็คือ

1) งานที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ ได้แก่

- การใช้ประโยชน์จากบริเวณโรงเรียน
 - การใช้อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการในวิชาต่างๆ
 - ห้องโสตทัศนูปกรณ์
 - ห้องแนะแนว
- ฯลฯ

2) งานธุรการการเงิน ได้แก่

- การปฏิบัติเกี่ยวกับงานธุรการ
 - การปฏิบัติเกี่ยวกับงานการเงินและพัสดุ
- ฯลฯ

3) งานกิจการนักเรียน ได้แก่

- กิจกรรมนักเรียน
- การบริการด้านสุขภาพอนามัย
- โครงการอาหารกลางวัน

ฯลฯ

การที่จะดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้ได้ผลนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความเข้าใจในหลักการของการนิเทศให้ดี สิ่งสำคัญประการแรกนั้นจำเป็นจะต้องเข้าใจและแยกให้ออกว่างานใดเป็นงานนิเทศและงานใดเป็นงานบริหาร

กรรองทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 7-9) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศภายในโรงเรียนภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศการปฏิบัติงานตามขอบข่ายงานในสถานศึกษาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยงาน 4 งาน ได้แก่

1. งานด้านวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ได้แก่

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.3 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แผนการจัดการเรียนรู้

1.4 การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ แบบบูรณาการ

และเน้นทักษะการคิด

1.5 การจัดหา พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

1.6 การสนับสนุนให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้

1.7 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1.8 การจัดมุมหนังสือ ห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.9 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

- 1.10 การสอนซ่อมเสริม
- 1.11 การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา
- 1.12 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.13 การนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็น

รายบุคคล

- 1.15 การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
 - 1.16 การจัดศูนย์โสตทัศนูปกรณ์ 1.17 การจัดบริการแนะแนว
2. งานด้านวิชาการ

เป็นการจัดดำเนินการ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รู้และเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตน การติดตามดูแล ช่วยเหลือให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบ สร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ได้แก่

- 2.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 2.2 การกำหนดความต้องการ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากร
- 2.3 การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ
- 2.4 การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่
- 2.5 การจัดสวัสดิการ
- 2.6 การนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงาน
- 2.7 การพัฒนาบุคลากร
- 2.8 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อ
- 2.9 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 2.10 การพิจารณาความดีความชอบ
- 2.11 การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร
- 2.12 งานวินัยและนิติกร

3. งานด้านบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบสำนักงาน ซึ่งมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการที่แน่นอน ได้แก่

- 3.1 งานธุรการและสารบรรณ

- 3.2 งานทะเบียนและรายงาน
- 3.3 งานข้อมูลและสารสนเทศ
- 3.4 งานจัดทำแผนปฏิบัติการและการจัดระบบการศึกษา
- 3.5 งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
- 3.6 งานประชาสัมพันธ์
- 3.7 งานสวัสดิการ
- 3.8 งาน พ.ร.บ. การศึกษา
- 3.9 งานระเบียบ กฎหมาย กฎกระทรวง และข้อปฏิบัติต่าง ๆ
- 3.10 กิจกรรม 5 ส
- 4. งานด้านงบประมาณ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินและพัสดุ ได้แก่
 - 4.1 งานงบประมาณ
 - 4.2 งานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
 - 4.3 งานจัดตั้งและการของงบประมาณประจำปี
 - 4.4 งานเบิกจ่ายงบประมาณ
 - 4.5 งานรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี
 - 4.6 การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการบริหาร
งบประมาณ
 - 4.7 การบริหารการเงิน
 - 4.8 การบริหารการบัญชี
 - 4.9 การบริหารงานพัสดุ
 - 4.10 ระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

จากแนวคิดข้างต้นสรุปว่า ขอบเขตของการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้บรรลุภารกิจของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงครอบคลุมการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนอันได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานบริหารทั่วไป รวมทั้งธุรการ การเงินและการพัสดุ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

2.7. องค์ประกอบการนิเทศภายในโรงเรียน

องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียนมีข้อความในเอกสารหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขต จังหวัดพิษณุโลก (2529, หน้า 6-9) ระบุว่า มี 3 ประการสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน อันประกอบด้วย

1.1 ผู้ให้การนิเทศ คือ ผู้ทำหน้าที่จัดการดำเนินงานนิเทศ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวด หรือผู้ได้รับมอบหมายให้จัดการโดยเฉพาะ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญที่เชิญมาเป็นวิทยากรเฉพาะเรื่อง

1.2 ผู้รับการนิเทศ คือ ผู้รับประโยชน์จากการจัดการนิเทศ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนทุกคน

1.3 ผู้สนับสนุนการนิเทศ คือ ผู้บริหารหรือคณะกรรมการดำเนินงานที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการนิเทศจนบรรลุจุดประสงค์

2. ลักษณะของงานวิชาการภายในโรงเรียน อันแบ่งเป็นงานปฏิบัติการสอน คืองานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการเรียนการสอน กับงานสนับสนุนการสอนอันได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมงานวิชาการ การจัดสภาพและการบริการที่สนับสนุนงานปฏิบัติการสอนภายในโรงเรียน

3. วิธีการนิเทศ ถ้าพิจารณาที่ผู้ให้การนิเทศ ลักษณะการนิเทศแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การนิเทศทางตรง ซึ่งหมายถึง ผู้ให้การนิเทศทำการนิเทศครุโดยตรง เช่น การให้คำแนะนำ การสังเกตการสอน การประชุม เป็นต้น และการนิเทศทางอ้อม คือ การนิเทศโดยใช้สื่อ เช่น แนะนำหนังสือที่เกี่ยวกับงานหรือส่งเอกสารให้ศึกษาค้นคว้า เป็นต้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2536, หน้า 68) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่ผู้นิเทศจะต้องพิจารณาใช้เป็นแนวทางในการจัดดำเนินการนิเทศ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการนิเทศ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ลักษณะของงานที่จะนิเทศซึ่งมีหลายลักษณะงานสุดแต่การดำเนินงานนิเทศนั้นๆ จะมุ่งเน้นงานลักษณะใด และองค์ประกอบสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ วิธีการนิเทศ

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. มีระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อใช้วางแผนนิเทศภายในโรงเรียน
2. มีระบบการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์
3. มีระบบการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน
4. มีระบบการติดตาม ประเมินผลที่เน้นผลงานครู
5. มีระบบการเผยแพร่และขยายผล

จากแนวคิดต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการนิเทศ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศซึ่งประกอบด้วย ผู้ให้การนิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ ลักษณะของงานวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่งมี 2 งาน คือ งานปฏิบัติการสอนและงานสนับสนุนการสอน และสุดท้าย คือ วิธีการนิเทศ

2.8 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่จัดไว้ได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่องย่อมช่วยให้ งานนิเทศการศึกษาบรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์ แฮริส (Harris อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2528, หน้า 53) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยให้ชื่อย่อว่า POLCA ดังนี้

1. การวางแผน (planning) ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ขอบข่ายของงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับ
2. การจัดโครงการ (organizing) ได้แก่ การวางแผนโครงการ การดำเนินงาน การจัดหาทรัพยากรทั้งคนและวัสดุที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน การกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ การประสานงานการกระจายอำนาจตามหน้าที่ และการกำหนดนโยบายของโครงการต่างๆ
3. การนำไปปฏิบัติ (leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การคัดเลือกบุคลากรและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ปฏิบัติงาน การอธิบายและสาธิตวิธีการปฏิบัติงานการให้คำแนะนำและส่งเสริมกำลังใจ รวมทั้งให้ความสะดวกในการทำงาน
4. การควบคุมงาน (controlling) หมายถึง การสั่งการ และติดตามการปฏิบัติงาน ถ้าพบว่ามีผิดพลาดต้องแนะนำและแก้ไขให้ทัน มีการตั้งเตือนให้ปฏิบัติตามระเบียบในการทำงาน การให้รางวัล การให้โอกาสและการพิจารณาโทษ

5. การประเมินผล (appraising) หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานการวิจัย พิจารณาผลงาน โดยวัดผลและประเมินผลอย่างมีแบบแผนอันเชื่อถือได้ และนำผลการประเมินและผลการวิจัยมาแก้ไขปรับปรุงงาน

กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นการทำงานอย่างมีแบบแผนเป็นการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์งานการเรียนการสอนของครู เพื่อที่จะทราบปัญหาให้ชัดเจน และจัดลำดับปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไขปรับปรุง แล้ววางแผนที่จะดำเนินการโดยหาทางเลือกอันจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด และดำเนินการตามกระบวนการจนถึงขั้นประเมินผลการปฏิบัติงาน แล้วนำผลไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528, หน้า 55) ได้เสนอว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีระบบและเป็นระเบียบ หลักสำคัญสำหรับการวางแผนงานนิเทศการศึกษามีหลักดังนี้

1. การวางแผนการปฏิบัติงาน (working plan) เป็นการหาข้อกำหนดว่า จะทำอะไร มีขอบเขตอย่างไร และเพื่อจะได้ดำเนินงานให้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และวางแผนแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ

2. การจัดระบบงาน (organizing) เป็นการจัดแบบสายงานการนิเทศการศึกษาในหน่วยงาน หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลฝ่ายต่างๆ

3. การดำเนินงาน (implementation of plan) มีการกำหนดว่า เริ่มปฏิบัติงานตามแผนเมื่อใด สิ้นสุดเมื่อใด และจะใช้วิธีใดติดตามผล

4. การประเมินผลงาน (evaluation) กำหนดวิธีการประเมินผลงานไว้เป็นระยะเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข ควรประเมินทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536, หน้า 63) กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นงานหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อโรงเรียน ต่อผู้บริหาร คณะครู และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม กระบวนการนิเทศการศึกษาที่ร่วมกันวางแผนและปฏิบัติอย่างเหมาะสมย่อมส่งผลให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพต่องานของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 8-11) ได้ระบุไว้ว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นขั้นตอนการนิเทศการศึกษาที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องมี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงตามตัวบ่งชี้ด้านต่างๆ ของโรงเรียนในขณะนั้น ปัญหา หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังหรือเป้าหมาย ความต้องการ หมายถึง ความคาดหวังที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น ในขณะที่งานนั้นมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับที่ไม่เป็นปัญหา การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่างๆ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ ทุกชั้น ด้านอัตราการเข้าชั้น ทุกชั้น ด้านภาวะสุขภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้านคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ที่ สปช.กำหนด

1.2 สสำรวจและประเมินความต้องการของครู

1.3 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

1.4 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา และการดำเนินการตามความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การนำข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการมากำหนดกิจกรรม และแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศ

การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นขั้นตอนที่นำเอาทางเลือกที่จะดำเนินการ มาร่วมกันกำหนดรายละเอียดกิจกรรม และจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเขียนเป็นโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งในโครงการควรระบุสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

2.1 หลักการและเหตุผล

2.2 วัตถุประสงค์

2.3 เป้าหมาย

2.4 แผนการดำเนินการ (กิจกรรมสำคัญ และปฏิทินปฏิบัติงาน)

2.5 ทรัพยากรที่ต้องการ

2.6 การประเมินผล

2.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดใน
โครงการนิเทศภายในโรงเรียน

ในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้นิเทศจะต้องนำ
หลักการนิเทศ เทคนิค สื่อ และเครื่องมือนิเทศไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และบุคลากรผู้รับ
การนิเทศ เพื่อให้การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหาร และ/
หรือผู้นิเทศ ควรดำเนินการดังนี้

3.1 เตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ ควรจัดให้มีการประชุมคณะปฏิบัติการ
เพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับ วิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ การบันทึกผล การประเมินผล และ
การสรุปผลการนิเทศ

3.2 ปฏิบัติการนิเทศ การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศ
ภายในโรงเรียน ผู้นิเทศไม่ควรละเลยเกี่ยวกับการเสริมแรงให้กำลังใจรับทราบปัญหา ความต้องการ
ของผู้รับการนิเทศ และนำเอาปัญหาและความต้องการนั้นมาพิจารณาหาทางช่วยเหลือสนับสนุน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบ
ความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้มีหน้าที่ดำเนินการ
ประเมินผลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะผู้นิเทศมีขอบข่ายกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติดังนี้

- ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
- ประเมินความคิดเห็น เพื่อทราบความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศ
- ประเมินกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
- สรุปผลรวมผลการประเมิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุง การ
ปฏิบัติงาน ในโอกาส ต่อไป

มีความสอดคล้องกับ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย (2539, หน้า
5) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมี 4 ขั้นตอน
ดังนี้

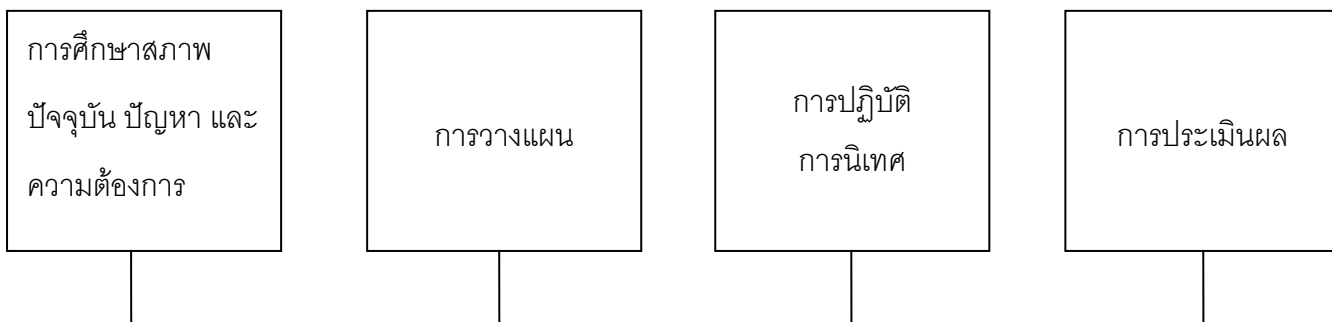
ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ

ขั้นที่ 4 การประเมินผล

โดยนำเสนอเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ข้อมูลย้อนกลับ

ภาพ 2 กระบวนการนิเทศภายในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ มีภารกิจรับผิดชอบในการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ

1. ระดับก่อนประถมศึกษา
2. ระดับประถมศึกษา
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดการศึกษาทั้ง 3 ระดับ จึงเป็นภารกิจค่อนข้างมากและจะต้องคำนึงถึงคุณภาพในการจัดการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพ และช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง คือ การนิเทศภายใน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536, หน้า 63) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการเตรียมงานอย่างมีแบบแผน เริ่มต้นจากการวิเคราะห์งานการเรียนการสอนของครูเพื่อทราบปัญหาให้ชัดเจน จัดลำดับปัญหาที่ต้องรีบแก้ไขปรับปรุง วางแผนดำเนินการโดยหาทางเลือกอันจะแก้ปัญหาได้ดีในที่สุด และดำเนินการตามกระบวนการ จนถึงขั้นประเมินผลการปฏิบัติงาน แล้วนำผลจากการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงงาน

สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 125-131) ได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ว่า สามารถดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้คือ

- ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ
- ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ
- ขั้นที่ 3 การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ

ขั้นที่ 4 การสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ

ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 45) ที่ได้กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนว่าเป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนาครู โดยมีกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนตามขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำมาพิจารณากับข้อมูลที่แสดงสภาพปลายทาง หรือสภาพความสำเร็จของงาน ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลแสดงความสำเร็จของงาน หรือดีกว่า หรือสูงกว่า แสดงว่าความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ไม่มีแต่จะต้องเพิ่มความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลแสดงสภาพความสำเร็จของงาน หรือด้อยกว่า ก็แสดงว่ามีความต้องการและความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขการประเมินความต้องการและความจำเป็น

2. วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา หมายถึงการวิเคราะห์ผลหรือข้อมูลที่ได้จากการประเมิน และองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของงาน เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนาและการประเมินแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา

3. การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา เป็นการพิจารณาเลือกยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้มีความเป็นไปได้ หรือมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยคำนึงถึงจุดที่จะพัฒนาหรือข้อจำกัดของหน่วยงาน

4. การลงมือปฏิบัติ เป็นการนำยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ มาลำดับขั้นตอนการดำเนินการและกำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ

5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขเป็นการรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศ ผลที่ได้ระหว่างดำเนินการและเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการตามแผนนิเทศ ข้อมูลที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของงาน หากว่าไม่ประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ก็ต้องพิจารณาว่า มีข้อบกพร่องตรงไหน อย่างไร และหาวิธีพัฒนาให้ดีขึ้นหรือหากพบว่าการดำเนินการตามแผนนิเทศบรรลุผลที่คาดหวังไว้แต่จากการดำเนินการพบว่ามีวิธีการที่ดีกว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่า ก็อาจพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นอีกได้

ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, อ้างถึงใน เกรียงศักดิ์ เรื่องแสง, 2550, หน้า 44-46) ได้กำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาครูไว้ ปรากฏในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการ นิเทศการศึกษา	แนวการดำเนินการนิเทศ	ข้อมูล/ผลการดำเนินการนิเทศ
1. ^{ขั้น} ขั้นการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ ต้องการพัฒนา	ศึกษาข้อมูลของผู้รับการนิเทศใน ความรับผิดชอบ - ศึกษาจากการปฏิบัติตามจริง - ศึกษาโดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบ สำรวจ แบบสอบถาม แบบ ประเมินตนเองฯ - ศึกษาจากผลการดำเนินการ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การ จัดทำแผนการสอน การจัดดูการ ห้องเรียน ผลงานครู ผลงาน นักเรียน	ข้อมูลรอบด้านของผู้รับการนิเทศ - ข้อมูลพื้นฐาน เช่น การศึกษา ประวัติการทำงาน บุคลิกภาพ ความสามารถ ฯลฯ - ข้อมูลการปฏิบัติงานความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้และการจัดทำสื่อการจัดทำ แผนการสอน ความร่วมมือกับ ผู้บริหารโรงเรียน

ตาราง 2 (ต่อ) กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการ นิเทศการศึกษา	แนวการดำเนินการนิเทศ	ข้อมูล/ผลการดำเนินการนิเทศ
		<ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลผลการปฏิบัติงาน คุณภาพของแผนการสอนสื่อ การสอน การจัดทำผลงานทาง วิชาการ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ - กำหนดจุดพัฒนาของผู้รับ การนิเทศ - เทคนิค/วิธีการ สื่อ เครื่องมือ หรือนวัตกรรมในการนิเทศ
<p>2. ขั้นการวางแผนและกำหนด ทางเลือก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาความสัมพันธ์ของจุดพัฒนา กับการนิเทศ - จุดพัฒนาสอดคล้องกับปัญหาโดยรวม/ เฉพาะที่ - เทคนิคที่ควรนำมาใช้ - ทรัพยากรที่มี - ศักยภาพของผู้นิเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - แผนการนิเทศ - สื่อ เครื่องมือที่สอดคล้องกับ วิธีการนิเทศ/นวัตกรรมการ นิเทศ
<p>3. ขั้นการสร้าง สื่อเครื่องมือและ พัฒนาวิธีการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดทางเลือก - วางแผนการนิเทศร่วมกับผู้รับการนิเทศ - แสวงหาสื่อ เครื่องมือตามที่วางแผนไว้ โดย การจัดหาจัดทำตามความเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการพัฒนา

ตาราง 2 (ต่อ) กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการ นิเทศการศึกษา	แนวการดำเนินการนิเทศ	ข้อมูล/ผลการดำเนินการนิเทศ
4. ขั้นการ ปฏิบัติการนิเทศ การศึกษา	- ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้	- ผลการพัฒนาของผู้รับการ นิเทศ
5. ขั้นการ ประเมินผลและ รายงานผล	- ประเมินผลการดำเนินการ - ศึกษาการเปลี่ยนแปลง/การพัฒนาของผู้รับ การนิเทศ - ศึกษาผลงานของผู้รับการนิเทศ - ใช้เครื่องมือประเมิน - วิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล - สรุปและรายงานผล/เผยแพร่ผลงาน	- การรายงานผล - การเผยแพร่ผลงาน - การมีข้อมูลในการพัฒนา ต่อไป ฯลฯ

จากแนวคิดข้างต้นสรุปกระบวนการจัดการนิเทศภายในได้ว่า เป็นการทำงาน
อย่างมีแบบแผนโดยมีหลักสำคัญอยู่ 4 หลัก คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
, การวางแผนการปฏิบัติงาน, การปฏิบัติการนิเทศ, และการประเมินผลการนิเทศ

ตาราง 3 สังเคราะห์กระบวนการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน	การวางแผน	การจัดโครงการ	การนำไปปฏิบัติ	การควบคุมงาน	การสร้างเสริมกำลังใจ	การประเมินผล	การให้ความรู้ก่อน ดำเนินการ	การจัดระบบงาน	การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ	การสร้างเครื่องมือและพัฒนา วิธีการ
แฮริส (Harris อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญ สวัสดิ์. 2528)	✓	✓	✓	✓		✓				
วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528)	✓		✓			✓		✓		
สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (2534)	✓		✓			✓			✓	
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย (2539)	✓		✓			✓			✓	
สังัด อุทรานันท์(2530)	✓		✓		✓	✓	✓			
สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, อ้างใน เกรียงศักดิ์ เรืองแสง, 2550)	✓		✓			✓			✓	✓

2.9 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

สังัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 125-131) ได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ว่า สามารถดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้คือ

- ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ
- ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ
- ขั้นที่ 3 การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ
- ขั้นที่ 4 การสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ
- ขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ

สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 15) ได้กล่าวถึงการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า เมื่อผู้บริหารโรงเรียนได้เตรียมการก่อนการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นไปตามกระบวนการนิเทศภายใน 4 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
- ขั้นที่ 2 การวางแผน
- ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการณ์นิเทศ
- ขั้นที่ 4 การประเมินผล

การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามขั้นตอนดังกล่าว คณะกรรมการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ ภายใต้การนำของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศภายในเป็นระยะๆ ตามที่เห็นสมควรจนกว่าสิ้นสุดกระบวนการ

มีความสอดคล้องกับ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย (2539, หน้า 10) ที่ได้กล่าวถึง การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ว่าเป็นการดำเนินการนิเทศภายในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาตอนต้น) มีขั้นตอนการนิเทศการศึกษาที่จะมีการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

- ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
- ขั้นที่ 2 การวางแผน
- ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการณ์นิเทศ
- ขั้นที่ 4 การประเมินผล

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา (2539, หน้า 29) ที่ได้กล่าวว่าการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับ กระบวนการทางการศึกษาถึง 6 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศ กระบวนการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม และ กระบวนการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กระบวนการบริหารการศึกษา มี 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน

ขั้นที่ 3 การดำเนินงานตามแผน

ขั้นที่ 4 การประเมินและการรายงานผล

1.2 กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยวิธีการ สอบถาม เก็บข้อมูล ทดสอบผู้เรียน สังเกตการสอน นำผลไปวิเคราะห์ วิจัย รู้สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การกำหนดเอกสารประกอบการนิเทศ

ขั้นที่ 3 สร้างสื่อ สร้างเครื่องมือและการพัฒนาวิธีการซึ่งสื่อ เครื่องมือ และ วิธีการต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้นิเทศและผู้รับการ นิเทศ ให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับได้อย่างแท้จริง ตามแผนการนิเทศการศึกษาที่ วางไว้

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ ทำได้หลายรูปแบบ หลายวิธีการ ตามความ เหมาะสม ซึ่งรูปแบบการนิเทศ เช่น นิเทศเป็นรายบุคคล นิเทศเป็นกลุ่ม ให้ครูช่วยนิเทศให้ผู้บริหาร นิเทศโดยใช้วิธีการแจกคู่มือครู ประชุมครู ชี้แจง สาธิต ประเมินผลการเรียนการเก็บข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและสรุปรายงาน ทำโดยการสอบถาม การเก็บ ข้อมูล การทดสอบนักเรียน การดูเอกสารหลักฐาน สรุปรายงานเชิงวิเคราะห์ หรือรายงานการวิจัย ตามความเหมาะสม เผยแพร่เอกสารรายงานและนำผลที่ได้ไปพัฒนางาน

1.3 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักว่าต้องมีการพัฒนา

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนา

ขั้นที่ 3 แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนา

ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในการพัฒนา

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบผลการปฏิบัติ

ขั้นที่ 6 ภูมิใจในผลงานที่พัฒนา

1.4 กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของผู้เรียนเป็น

รายบุคคล

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หาจุดที่พัฒนาผู้เรียนทั้งบุคคลและกลุ่ม

ขั้นที่ 3 แสวงหาและคัดเลือกวิธีการพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสม ทั้ง

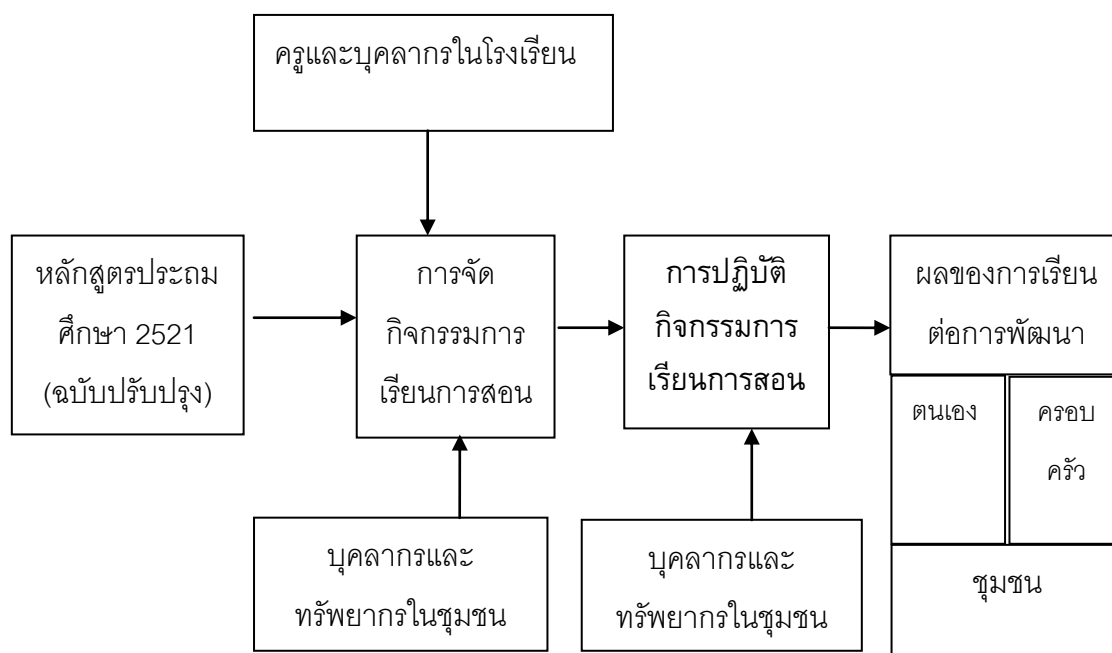
รายบุคคลและรายกลุ่ม

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการสอน

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบความก้าวหน้าและสอนเสริมผู้เรียนเป็นระยะ

ขั้นที่ 6 ประเมินผล สรุปรายงาน

1.5 กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมนั้นเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วย การที่บุคลากรและครูได้จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน มีส่วนช่วยเหลืองานให้สำเร็จ เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถช่วยตนเอง ครอบครัวและสังคมได้ แสดงได้ตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. 2539, หน้า 29

1.6 กระบวนการประเมินผล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 ประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน

ขั้นที่ 4 สรุปผลการประเมินและการรายงาน

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึงการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า การที่สถานศึกษาจะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้ จะต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นแม่บทในการดำเนินงาน ซึ่งในแผนการนิเทศนั้น จะมีเอกสารต่างๆ ครบถ้วน เช่น ปฏิทินการนิเทศ กิจกรรมการนิเทศ แบบบันทึกการนิเทศต่างๆ ฯลฯ ดังนั้นหากไม่มีแผนการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว ก็ย่อมจะปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนไม่ได้ และเท่ากับไม่มีการนิเทศภายในเลย เพราะไม่มีร่องรอยในการดำเนินงาน ในการจัดทำแผนการนิเทศภายในนั้น จะต้องให้การประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนภายในโรงเรียน เพราะบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง วางแผนการดำเนินงานตลอดแนวและตลอดปีการศึกษา

ในการจัดประชุมปฏิบัติการ อาจใช้เวลา 2-3 วัน ทั้งนี้ ก็แล้วแต่ศักยภาพของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหาร และคณะกรรมการนิเทศของสถานศึกษา เป็นผู้นำในการดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินการประชุมปฏิบัติการมีความเข้มข้น เข้มแข็ง และมีสีสัน จึงขอเสนอแนวทางในการดำเนินการโดยใช้กลวิธี “นิเทศภายใน ด้วยดวงใจห้าประการ” ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมเปิดใจ ร่วมใจ ตั้งใจเต็มใจ และชื่นใจ

จากแนวความคิดของแต่ละบุคคลในข้างต้นสรุปได้ว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาสภาพและความต้องการ 2) การวางแผน ซึ่งประกอบด้วย การจัดระบบงาน และการจัดโครงการ 3) การปฏิบัติตามแผน เช่น การส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และการควบคุม 4) การประเมินผลการวางแผน

2.10 ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา

เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จากความคิดเดิมที่ครูมีหน้าที่แต่เพียงการสอน และการตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน สำหรับให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนจะเป็นหน้าที่ขอศึกษานิเทศก์ แต่ความจริงเมื่อคิดสัดส่วนของศึกษานิเทศก์กับครูศึกษานิเทศก์มีน้อยกว่าครู และยังมีปัญหาด้านงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการนิเทศในแต่ละครั้งในสวนผู้บริหารสถานศึกษาก็จะพบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา (ชาวี มณีศรี, 2542, หน้า 156) ดังนี้

1. ผู้บริหารบางคนให้ความสนใจกับงานวิชาการน้อยเกินไป และยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา
2. สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา
3. สถานศึกษาขาดข้อมูลเพื่อการวางแผนการนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา
4. ครูในสถานศึกษาไม่ยอมรับ เทคนิควิธี แนวความคิด เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
5. สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่องานนิเทศ
6. ครูในสถานศึกษาไม่เข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการนิเทศ
7. การจัดทำเป้าหมาย แผนงาน และโครงการ งานนิเทศในสถานศึกษาไม่เด่นชัดและมีการจัดทำน้อยมาก

8. เวลาในการปฏิบัติกรณิเทศของบุคลากรในสถานศึกษามีน้อยมาก เพราะแต่ละคนมีงานที่ต้องสอนมาก และมีงานที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ อีกนอกเหนือจากงานสอน

9. สถานศึกษาขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนการดำเนินงาน

เกรียงเลิศ ตีรธรรมเจริญ (2544) ได้กล่าวถึงปัญหาในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ไว้คือ การขาดบุคคลที่จะทำการนิเทศ ผู้นิเทศมีงานที่รับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาในการนิเทศ และการนิเทศไม่ต่อเนื่อง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

มีรัฐพร บำเพ็ญเชาว์ (2544) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาจำแนกตามสถานภาพในตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของข้าราชการครู จำแนกตามสถานภาพในตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เกรียงเลิศ ตีรธรรมเจริญ (2544) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานนิเทศ ปัญหาและอุปสรรค และเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของการปฏิบัติกรณิเทศภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์มาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กรกรณิเทศ ด้านระบบข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการวางแผนงานนิเทศด้านการปฏิบัติกรณิเทศ และด้านการประเมินผลกรณิเทศ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานนิเทศ ของการปฏิบัติกรณิเทศภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่า ขนาดของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีการปฏิบัติงาน

ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า มี 1 คู่ คือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. ปัญหา-อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร พบปัญหาในเรื่องดังนี้ คือ ขาดบุคลากรที่จะทำการนิเทศ ผู้นิเทศมีงานที่รับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาในการนิเทศ นิเทศไม่ต่อเนื่อง ผู้นิเทศไม่เข้าใจเรื่องการนิเทศ ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขาดการวางแผนและการเตรียมการที่ดี ขาดสื่อและเครื่องมือในการปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ คือ ควรกำหนดหน้าที่ผู้นิเทศให้ชัดเจน และลดงานด้านอื่นให้น้อยลง ผู้นิเทศและผู้รับนิเทศควรมีการประชุมวางแผนการนิเทศร่วมกัน และควรจัดการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สมศักดิ์ ป้อมนุปลา (2544) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน ของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี 2) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

3. ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

4. การเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

บุญ ใจคำหนัก (2545) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และแนวทางปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าได้ดำเนินการเรียงลำดับมากน้อยดังนี้ การปฏิบัติการนิเทศภายใน การวางแผนและกำหนดทางเลือกในการนิเทศภายใน การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน และการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศภายใน ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าได้ดำเนินการเรียงลำดับมากน้อยดังนี้ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการในการนิเทศภายใน การปฏิบัติการนิเทศภายใน การวางแผนและกำหนดทางเลือกในการนิเทศภายใน การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน และการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศภายใน

จิรพงษ์ ศรีวารินทร์ (2545) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปฏิบัติการที่ 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปฏิบัติการที่ 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปฏิบัติการที่ 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปฏิบัติการนิเทศภายในระดับปานกลางถึงมากที่สุด 10 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดระบบการเรียนการสอน 3) การบริหารบุคลากร 4) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก 5) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ 6) การฝึกอบรมครูประจำการ 7) การปฐมนิเทศครูใหม่ 8) การจัดบริการพิเศษแก่ครู 9) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 10) การประเมินผล ส่วนปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน พบปัญหาการนิเทศในเรื่อง การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การจัดทำแผนการสอนทุกรายวิชา การจัดครูเข้าสอนตามวิชาเอก/ความถนัด การดูแลห้องปฏิบัติการต่างๆ การจัดหา/ซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่ขาดแคลน และการจัดสวัสดิการแก้ปัญหาหนี้สินครู

สิงหล สุวรรณรักษ์ (2545) ได้ศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ

ศึกษา 1) บทบาทการปฏิบัติงานนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการนิเทศภายในพบว่า มีการดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ครบทั้ง 5 ด้าน คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อ การวางแผนการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน มีการ ดำเนินการตามแผนนิเทศที่วางไว้ มีการประเมินการนิเทศและนำผลการประเมินมาปรับปรุงการ นิเทศ

2. ปัญหาที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ การขาดบุคลากรที่ รับผิดชอบงานนิเทศภายใน บุคลากรมีงานพิเศษมาก ขาดการวางแผนในการพัฒนาบุคลากร ขาด สื่อและเครื่องมือในการจัดทำระบบข้อมูล ขาดการประเมินผลและรายงานผล

ประวิทย์ เนียรศรี (2546) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเพื่อ เปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคลอง หาด จังหวัดสระแก้ว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอนไม่ แตกต่างกัน

ปราณีตรา พิษเนาวรัตน์ (2546) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอ วชิรบรรมี จังหวัดพิจิตร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอวชิรบรรมี จังหวัดพิจิตร ในด้านกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านกิจกรรม และเทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านขอบข่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในโรงเรียน เปรียบเทียบความคิดเห็นของ

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของ
ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการนิเทศภายในตามความคิดของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉะบับบุรี จังหวัดพิจิตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวม
และรายด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนต่อสภาพการนิเทศ
ภายในโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านกระบวนการนิเทศภายใน
โรงเรียนและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในโรงเรียน การเปรียบเทียบความ
คิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน วุฒิมการศึกษและอายุราชการ
พบว่าการปฏิบัติไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิมการศึกษและอายุราชการ พบว่าการ
ปฏิบัติไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน และพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิมการศึกษกับอายุ
ราชการของครูผู้สอนไม่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเรื่องสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

เยาวภา โคจรนา (2547) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนนารายณ์วิทยา
อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน การวิจัยนี้มี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนนารายณ์วิทยา อำเภอชัยบาดาล จังหวัด
ลพบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2546 ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนนารายณ์วิทยา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ใน
ภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนนารายณ์วิทยา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ซึ่ง
ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การกำหนดและแจ้งนโยบาย การแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน
โรงเรียน การเตรียมการด้านต่างๆ ก่อนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และการ
ประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน เมื่อศึกษาปัญหาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการกำหนด
นโยบายและแจ้งนโยบาย การแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน การปฏิบัติการนิเทศภายใน
โรงเรียน และการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีระดับปัญหาน้อยที่สุด และการเตรียมการ
ด้านต่างๆ ก่อนการนิเทศ มีปัญหาในระดับน้อย

สุรียา วะชุม (2549) ได้ศึกษาความต้องการและวิธีการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการและวิธีการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการนิเทศภายในของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ต้องการนิเทศภายในจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดบรรยากาศภายในและภายนอกห้องเรียน และด้านการประสานงานกับบุคลากรในโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชน

2. วิธีการนิเทศภายในครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามของผู้เรียน โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสาธิตการสอน และการศึกษานอกสถานที่

2.1.1 แนวการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามของผู้เรียน โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสาธิตการสอน และการศึกษานอกสถานที่

2.1.2 การจัดกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสาธิตการสอน และการศึกษานอกสถานที่

2.1.3 การจัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ การสาธิตการสอน และการศึกษานอกสถานที่

2.2 ด้านวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ประกอบการจัดประสบการณ์

2.2.1 จัดประสบการณ์ที่ใช้สื่ออย่างหลากหลาย โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการศึกษานอกสถานที่ และการสนทนาทางวิชาการ

2.2.2 การจัดเตรียมสื่อเทียบให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ

2.2.3 การจัดและ การใช้สื่อประเภทงานปั้น โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ และการศึกษานอกสถานที่

2.3 ด้านการจัดบรรยากาศภายในและภายนอกห้องเรียน

2.3.1 การจัดสนามเด็กเล่นให้มีความปลอดภัย โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ และการศึกษานอกสถานที่

2.3.2 การคัดเลือกอุปกรณ์การเล่นที่มีความแข็งแรงและปลอดภัย โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ และการศึกษาออกสถานที่

2.3.3 การจัดการห้องน้ำห้องส้วมให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะและปลอดภัย โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ และการศึกษาออกสถานที่

2.4 ด้านการประสานงานกับบุคลากรภายในโรงเรียนตลอดผู้ปกครองและชุมชน

2.4.1 การพัฒนาคุณสมบัติของครูผู้สอนได้เหมาะสมกับการสอนก่อนประถมศึกษาการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการและแบบคลินิก

2.4.2 การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูก่อนประถมศึกษา โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ และแบบสาธิตการสอน

2.4.3 ความมีมนุษยสัมพันธ์ของครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยง โดยใช้วิธีการนิเทศภายในแบบการสนทนาทางวิชาการ และแบบคลินิก

พันธุ์ศักดิ์ เนื่อง ณ สุวรรณ (2549) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศภายใน ด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ และด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ตามลำดับ

2. ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมแตกต่างจากครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดระบบการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ด้านบทบาทและหน้าที่ของ ผู้บริหาร และด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศไม่แตกต่างกัน

3. สถานศึกษาขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาที่ละคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานตาม กระบวนการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน

4. ผู้บริหารและครู เสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย คือ การดำเนินการนิเทศภายในอย่างจริงจังและเป็น ระบบ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายใน และควรมี การประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศภายในและกำหนดตารางการนิเทศอย่างชัดเจน ตามลำดับ

ศิวากร นันโท (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนขนาด เล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดลาดระโงง โรงเรียนวัดศรีวังค์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ภายใน ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายใน ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กตรงตามสภาพปัญหาและ ความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ได้รูปแบบการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ กำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศภายใน ได้แก่ กำหนดโครงสร้างการนิเทศภายใน กำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน วางแผนการนิเทศภายใน ได้แก่ การศึกษาสภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแนวทางการ แก้ปัญหา การกำหนดกิจกรรมการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน การจัดทำโครงการนิเทศ ภายในโรงเรียน ปฏิบัติการนิเทศภายใน ได้แก่ การเตรียมการก่อนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ ภายในโรงเรียน การควบคุมการปฏิบัติการนิเทศ การสร้างขวัญกำลังใจ ประเมินผลการนิเทศ ภายใน ได้แก่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศภายใน และการสรุปผลการดำเนินการเพื่อการ ปรับปรุง ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายใน พบว่า สามารถปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริงของ

โรงเรียนขนาดเล็ก และผลการประเมินรูปแบบการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก

เกรียงศักดิ์ เรืองแสง (2550) ได้ศึกษาระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการวางแผนการนิเทศตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีปัญหาที่มีปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อุดมสิน คำมุงคุณ (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย 2) ศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นมากกว่าครู

2. ประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูมีความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหาร

3. การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตติกาล วังคะฮาด (2551) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน ในภาพรวม เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอนตามสถานภาพของบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้ให้การนิเทศ ผู้รับการนิเทศ อายุ และประสบการณ์ เพื่อศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ไข ผลการวิจัยพบว่า

ระดับการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สูงสุด 3 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านการจัดบริการพิเศษแก่นักเรียน การเปรียบเทียบระดับสภาพการนิเทศภายในพบว่า ในภาพรวม ระดับการปฏิบัติงานการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้ให้การนิเทศสูงกว่าผู้รับการนิเทศ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับปฏิบัติงานการนิเทศภายในของโรงเรียนตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามอายุ พบว่า ระดับปฏิบัติงานการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ระดับปฏิบัติงานการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้ที่มีประสบการณ์ 5 ปี ขึ้นไปสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัญหาที่พบและน่าสนใจ 3 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการปฐมนิเทศครูใหม่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน วิธีการแก้ไขมีดังนี้ ควรจัดหลักสูตรให้เพียงพอกับความต้องการ ควรมีการจัดปฐมนิเทศครูใหม่ให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติงาน ควรมีการประสานงานกับชุมชนให้มากขึ้น มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น ประเพณีต่าง ๆ

วิสูตร ม่วงหวาน (2551) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้สอนต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
3. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยภาพรวม และเป็นรายด้านทุกด้าน
4. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอนและบริการ และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไม่แตกต่างกัน